רכפתן מדברי Ochradenus baccatus חודר לחבל הים תיכוני ממערב לשדרת ההר המרכזית

נוגן צברי, הגן הבוטני בנאות קדומים nogen21@gmail.com
תאריך התצפית – 1.8.2018
תאריך הפרסום – 10.8.2018
ערך – **אבי שמידע**

ב-25.7.18 במהלך נסיעה על כביש 446 בין הישוב חשמונאים למודיעין עלית, צד את עיני שיח גדול המזכיר בצורתו **רכפתן מדברי** *Ochradenus baccatus*. בחזרה, עצרתי לידו ונוכחתי לדעת שאכן זהו **רכפתן מדברי**, המוכר כצמח הגדל בחבל המדברי ומתפשט צפונה לאורך הבקע כאשר הפרט הצפוני ביותר שמוכר בארץ הוא בנחל מיצר בדרום הגולן. באותו היום נמצא פרט נוסף על כביש 431 ליד אזור התעשייה ישפרו-סנטר שבעיר מודיעין.

רכפתן מדברי בצידי כביש חשמונאים – מודיעין עילית. צילם: נוגן צברי ©
להגדלה – לחצו על התמונות

בתאריך 3.8.18 חזרתי לצמח הרכפתן הראשון בשביל לצלמו ולברר את דגם המיניות – האם דו-מיני, זכר או נקבה. על הצמח נמצאו פרחים נקביים, פירות וגם פרחים זכריים ומכאן שהפרט שנמצא הוא דו מיני ועליו יש גם פרחי נקבה וגם פרחי זכר. כאן המקום להעיר שקרוב לוודאי שפרחי הזכר הם הרמפרודיטים אך השחלה בהם איננה פורה (ראו על כך אצל וולף, אריאלי, ברנס ושמידע, 1995) השיח הנוסף של רכפתן אשר היה על כביש 431 הושמד בעת חישוף לצד הכביש ולא נבדק טיפוס המיניות שלו.

רכפתן מדברי בצידי כביש חשמונאים – מודיעין עילית. פרחי זכר, נקבה ופירות. צילם: נוגן צברי ©
להגדלה – לחצו על התמונות

צמח נוסף שמוכר בחלק המערבי של שדרת ההר, הוא פרט של **רכפתן מדברי** ליד הישוב יקיר בבנימין (אוהד בנימיני – מידע בעל פה); הוא גדל שם כבר מעל שנה.

רכפתן מדברי הוא צמח שכיח באזורים המדבריים החמים של הנגב ומדבר-יהודה; פרטים שלו עולים צפונה במצלעות המזרחיות של שדרת ההר לאורך צידי דרכים במדבר-יהודה וספר שומרון אך נדיר ביותר שהם מגיעים לגב הרכס. באזור מישור אדומים וצומת רימונים גדלים מאז שנות השמונים של המאה הקודמת שיחי רכפתן. לירושלים הגיע שיח בודד אשר גדל ליד צומת מלחה ועירית ירושלים השמידה אותו. מעניין האם ה"פלישה" של צמחי מדבר תרמו פילים לחבל הים-תיכוני במאה השנה האחרונות נובעת רק מיצירת בתי-גידול מופרעים או היא גם תוצאה של התחממות הגלובלית? רק תצפיות נוספות ותיעוד לאורך שנים יבהירו שאלה חשובה ומעניינת זו.

ספרות:

וולף ל אריאלי א וברנס ג ושמידע א 1995 טיפוסי מיניות והאבקה ברכפתן מדברי. אקולוגיה וסביבה 2: 71-78.

———————————————————————————————

Wolfe L and Shmida A 1995 Regulation of gender and flowering behavior in a Sexual dimorphic deserts, Ochradenus baccatus. Isr.J.Plant.Sci. 43: 325-337.

Wolfe L and Shmida A 1997 The ecology of sex expression in

Gynodioecious Israeli desert shrub *Ochradenus baccatus*. Ecology, 78: 101-110.

==========

כל הזכויות שמורות ל"כלנית" ©

ציטוט: צברי נ 2018 רכפתן מדברי Ochradenus baccatus חודר לחבל הים תיכוני ממערב לשדרת ההר המרכזית, חדשות בוטניות, כתב-עת "כלנית" מספר 5.
https://www.kalanit.org.il/ochradenus-news